

DEBORAH RODRIGUEZ

Mala oaza u Kabulu

Nakladnik:

Koncept izdavaštvo j.d.o.o.,
Wickerhauserova 12, Zagreb

Za nakladnika:

Daniel Đurđevac

Urednik:

Branko Matijašević

Lektura:

Mihaela Kolar

Korektura:

Mirna Pucelj

Grafičko oblikovanje:

Blid

Dizajn korica:

Studio 2M

Tisak:

Znanje d. o. o., Zagreb, rujan 2021.

The Little Coffee Shop of Kabul

Copyright © 2011 by Deborah Lynn Rodriguez

All rights reserved.

This translation published by arrangement with Ballantine Books,
an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

Copyright © za hrvatsko izdanje: Koncept izdavaštvo 2021.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN 978-953-8326-28-8 (meki uvez)

ISBN 978-953-8326-29-5 (tvrdi uvez)

Cip zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001111615 (meki uvez) i 001111621 (tvrdi uvez)

DEBORAH RODRIGUEZ

Mala oaza u Kabulu

S engleskoga prevela
Tea Tosenberger Lubar



KONCEPT
IZDAVAŠTVO

Ovu knjigu s ljubavlju posvećujem trima najvažnijim osobama u svom životu. Mojoj majci Loie Turner, ženu koja je utjelovljenje elegancije, ljepote i suosjećanja. Toliko ti toga dugujem. Čak i kad nas dijele brojni kilometri, uvijek si mi blizu srca. I mojim sinovima, Noi i Zacharyju Lentzu, čija putovanja tek počinju. Nije nam uvijek bilo lako, ali znam da nas je to ojačalo. Nadam se da ćete se voditi mudrošću Eleanor Roosevelt, koja nam je rekla da moramo učiniti ono što mislimo da ne možemo. Obojica ste postali nevjerojatni ljudi. Ja sam jako sretna mama.

*Žena je kao vrećica čaja, ne znaš koliko je jaka
dok je ne staviš u vruću vodu.*

ELEANOR ROOSEVELT

PRVO POGLAVLJE

Bilo je živopisno, vedro afganistansko jutro pa je Yazmina zastala otpuštajući šal i podižući glavu prema suncu. Ona i njezina mlađa sestra Layla vraćale su se sa zdenca, hodajući na žuljevitim stopalima naviknutim na opetovano pješačenje po drvenoj prašini. Školjkice koje su resile Yazmininu dugačku crnu haljinu zveckale su sa svakim korakom. Pogledala je prema sjevernim vrhovima prekrivenima snijegom i pomolila se da ova zima *Inshallah*, Božja volja, neće biti loša kao prethodne. Bila je strašno hladna i strašno surova — koze su ugibale, zemlja je bila zaleđena i nije bilo nade za dobar urod pšenice. Zbog još jedne takve zime, glad koja im je prijetila postat će stvarnost.

Obuzela ju je mučnina zbog tajne koju nosi u trbuhu i koju će moći kriti tek još mjesec ili dva. Spotaknula se o kamen, tijela ne toliko sigurna i snažna kao kad je skrbrilo o samo jednoj osobi. Gotovo je izlila vodu iz *kuze*, glinena vrča kojeg je nosila na ramenu.

“Yazmina, pazi! Hodaš kao tronogi magarac”, rekla je Layla, iako se i sama borila sa svojom *kuzom*. Bila je gotovo veća od nje. Layla je cijelo jutro bila dobro raspoložena. Premlada je da bi bila omotana čadorom* kakav je nosila Yazmina, pa joj se tamna kosa presijavala na Sunčevu svjetlu.

* Ženska odjeća koja pokriva tijelo i dio lica.

Pošto su stigle na ujakov posjed, pažljivo su odložile *kuze* u kuhinju i vratile se u glavnu kuću. Pred njom je bio parkiran nepoznat crn terenac zatamnjениh stakala i Layla je potrčala prema njemu oduševljeno kličući.

“Gle, Yazmina! Pogledaj *landawar!*” uzviknula je. “Veći je od naše kuće!”

No Yazmina je znala da je, s obzirom na to da si nitko u Nuristanu ne može priuštiti takav automobil, sasvim sigurno došao iz grada, a odande nikad ne dolazi ništa dobro. U takvom automobilu voze se ratni vođa ili trgovac drogom. Kada bi stizali takvi automobili, djevojke bi nestajale.

Yazmina se pokušala smijati s Laylom, ali rastužila se. Čelo joj se orosilo teškim kapljicama znoja i opet ju je svladala mučnina, iako je ovog puta više bila povezana sa strahom nego s djetetom koje je raslo u njoj. Stajala je pored vrata glavnog salona u kojem je njezin ujak razgovarao sa starijim muškarcem smeđih zuba, odjevenog u žuto-smeđi *shalwaar kameez**. Ujak se doimao uspaničenim. Izvukao je iz džepa malen platneni novčanik i pružio ga čovjeku.

“To je bakšiš, novac za prosjake”, rekao je muškarac prijezorno otpuhnuvši i udario ujaka po ruci, zbog čega je novčanik pao na tlo. Nije čula što su još govorili, ali čula je kucanje svog srca, zamišljajući ujaka kako moli za milost. S naporom se naslonila na zid i ispustila dah koji je držala. Nije ga mogla kriviti za ono što je učinio. Nakon prošlogodišnje oštre zime jedva ih je sve uspio prehraniti. No kad je prije tri mjeseca ubijen Yazminin suprug, kojeg je poznavala od djetinjstva i za kojeg se udala s petnaest godina, ona i Layla nisu imale kamo. Njezin ih je ujak bio prisiljen primiti zbog tradicije i pozajmiti novac od ovih lopova. Znala je što slijedi. Neće je moći zaštititi jer ne može otplatiti dug.

“Uzmite mi koze!” zavapio je ujak. “Uzmite mi kuću”, preklinjao je padajući na koljena. “Samo nemojte uzeti Yazminu. To je kao da je prodajem. Biste li vi prodali svoje oči? Biste li

* Tradicionalna odjeća koja se sastoji od tunike i širokih hlača koje se sužavaju oko gležnja.

prodali svoje srce?” Načas je zastao kako bi došao do daha i razmislio. “Osim toga,” nastavio je, podignuvši pogled prema hladnim očima muškarca koji se nadvijao nad njim, “na tržištu moje kože vrijede više od nje. Već je bila udana.”

“Da, više nije djevojka”, odgovorio je muškarac. “Trebao bih uzeti mlađu.” Okrenuo se prema Layli, koja se našla uz Yazminu, strijeljajući je crnim očima.

Yazminin ga je ujak molio. “Nemoj, Haji”, rekao je, oslovljivši ga imenom uobičajenim za takve muškarce. “Preklinjem te. Premlada je. Još je dijete.”

Yazmina je osjetila kad ju je sestra uzela za ruku i čvrsto je stisnula.

“Ako mi ova ne uspije namaknuti novac koji mi duguješ, kad se snjegovi otope, doći ću po malenu. Dođi”, naredio je Yazmini.

Ustavši, ujak je naizmjenice pogledavao muškarca i Yazminu, stišćući snažnu čeljust kako bi se suzdržao od psovanja. Očistio je prašinu s koljena i otpratio je do automobila. Rekao joj je da se ne brine, no na licu mu se vidjelo ono što je Yazmina u srcu već znala. Odvest će je iz njezina doma u Nuristanu u smjeru jugozapada, do Kabula, cestom omeđenom šutom i prepunom rupa te prodati onom tko najviše ponudi i postat će mu trećom, možda čak i četvrtom ženom, ili gore, robinjom, ili još gore — prisilit će je da postane prostitutkom.

Pored stražnjih vrata automobila stajao je mladić, neobično visok za Afganistanca, crne brade i duboko usađenih očiju kojima je pažljivo promatrao Yazminu. Drugi je sjedio na vozačkom sjedalu.

Yazmina se željela boriti, ritati se i vrištati, pobjeći, ali znala je da će, ako se bude odupirala, odvesti Laylu. Zato je upitala: “Smijem li uzeti stvari? Mogu li uzeti rezervnu odjeću?”

“Ulazi u automobil!” povikao je muškarac i grubo je udario u rame.

Krenula je u automobil, potom se okrenula prema ujaku i zagrlila ga. Na uho joj je šapnuo pjesmu koju joj je majka recitirala dok je još bila dijete:

Bog je desnom rukom oblikovao Mjesec u krug.

Bog je lijevom rukom oblikovao Mjesec u srp.

Ali zbog Njegova srca

Moja je ljubav prema tebi vječna.

Zadnji je redak izrecitala zajedno s njim uz napor, zastajkujući zbog knedle u grlu. Zatim je utisnula Layli tri poljupca, svaki slaniji od prethodnoga zbog suzama natopljenih obraza. “Imat ćeš blagoslovljen život, malena. A sad mi pokaži taj svoj osmijeh, on će mi biti dar za rastanak”, rekla je. No malena je i sama počela plakati, bojeći se da nikad više neće vidjeti Yazminu, znajući da bi mogla biti sljedeća. Iz džepa je izvukla molitvenu brojanicu i tutnula je u Yazminin dlan te ga čvrsto sklopila svojim dvjema ručicama, nikad je ne želeći pustiti.

“Dosta opraštanja”, rekao je muškarac smeđih zuba. “Ulazi u automobil.”

Yazmina je brzo gurnula brojanicu u vlastiti džep, skupila dugačke skute i, sjevši unutra, podigla podigla i noge.

Layla je otrčala natrag u kuhinju. “Čekaj, čekaj me!” zazvala je. Yazmina je znala da je otišla po vodu koju će izliti za automobilom, običaj kojim se osigurava da će se osoba koja odlazi jednog dana vratiti. No Yazmina je znala da se nikad neće vratiti, pa je ukočila ramena, prisilila se gledati ravno pred sebe i ispravila se dok je starac ulazio na prednje sjedalo, a mladić je sjeo do nje i zatvorio vrata. Terenac se udaljio ostavivši oblak prašine za sobom.

Dok se Layla vratila s vodom koju će izliti za automobilom, on se već odvezao i pretvorio u crnu točkicu koja se spuštala cestom.

Kabulska kavana bila je prepuna redovitih gostiju — onih koji se nisu uklapali, misionara i plaćenika, Afganistanaca i stranaca — a Sunny je, kao i uvijek, bila za šankom. Promatrala je svoje carstvo zadovoljna poslovanjem, vrevom, *životom* koji je pulsirao u prostoriji. Bio je to njezin lokal, ovdje, usred ratne zone, na

jednom od najopasnijih mjesta na svijetu. Nakon što su je cijeli život pratile loša sreća i loše odluke, konačno je, u dobi od trideset osam godina, pronašla dom. Sunny je bila središte kavane i nije namjeravala otići.

Kabul je bio savršeno mjesto za nju. Budući da se ovdje ne možeš pouzdati ni u što, sve je moguće i svašta bi se moglo dogoditi. Upravo su ušla petorica muškaraca odjevena u crnu odjeću, očiju skrivenih iza sunčanih naočala, sa strojnicama prebačenima preko ramena i oružjem oko struka. Već dugo nije vidjela tako lijepe muškarce. U drugoj zemlji predstavljali bi nevolju. No znala je da ovdje predstavljaju pet velikih kava s mlijekom i tanjur keksa.

“Zdravo, momci”, rekla je blagim južnjačkim naglaskom kojeg se nije mogla riješiti ni nakon toliko godina. “Ako želite jelovnik, morate mi predati oružje, kao što piše.” Kimnula je prema vratima na kojima je stajao znak: ORUŽJE OSTAVITE NA ULAZU.

Govoreći teškim istočnoeuropskim naglaskom, jedan se od muškaraca stao raspravljati, i sve su oči u kavani bile uperene u njega. Sunny je nabacila svoj najbolji osmijeh i uvjerala ih da će oružje biti na sigurnome. “Uostalom,” rekla je, “ako zadržite oružje, nema jelovnika. Želite jesti? Predajte ga.”

Nevoljko su predali naoružanje Sunny, koja ga je pružila svom pipničaru i desnoj ruci, Bashiru Hadiju, a on ga je odnio u stražnju sobu, gdje su držali oružje zajedno s krpama za pod i metlama. Skinuli su kožnate jakne i šalove, a Sunny ih je objesila u ormar.

Susrela se s Bashirom Hadijem kod šanka. “Moram obaviti nekoliko stvari. Vratit ću se čim uzmognem”, rekla je skidajući pregaču.

“Poći ću s tobom”, rekao je, kao i uvijek.

“Dobro sam”, odgovorila je, držeći se njihove uhodane tradicije. Zнала je što će uslijediti.

“Svakako zaključaj vrata. I zatvori prozore. Obecaj mi da nećeš voziti sa spuštanim krovom, za Boga miloga! Izbjegavaj blokade na cesti. Nemoj se zaustavljati ako ne moraš. Nemoj ići sporednim cestama ni uličicama.”

“Već sam zamolila Ahmeta da ode po automobil u uličicu i doveze ga naprijed.”

“I znam da te ne moram podsjećati...”

“Ali hoćeš.” Sunny se nasmiješila.

“Ne bi trebala voziti i ne bi trebala biti sama. Nazovi me kad stigneš.”

“Uvijek te nazovem.” Refleksno je uhvatila mobitel koji joj je visio oko vrata na pletenoj crvenoj vrpici. Već ih je previše izgubila ostavljajući ih na šanku.

Sunny danas ima zadatak odnijeti cvijeće novoizabranoj upraviteljici afganistanskog Ministarstva ženskih poslova. Iako su se već upoznale u kavani, službeni će joj posjet osigurati važan odnos potreban ženama koje u Kabulu vode svoj posao. Sunny je odjenula kaput i s vješalice iza šanka uzela čador te njime prekrila svoju dugačku, valovitu smeđu kosu, pažljivo omotavši svilenu tkaninu oko vrata i ramena, pretvarajući se da je riječ o kakvom luksuznom, šik šalu koji nosi jer joj se sviđa.

“*Salaam alaikum*”, rekla je Ahmetu, *chokidoru* kavane, stražaru, izlazeći kroz dvorišna vrata koja joj je pridržavao. “Pripazi na njih, može?”

“*Wa alaikum as-salaam*”, odgovorio je Ahmet. Bio je nizak, kao i većina Afganistanaca; strojnica koju je nosio preko ramena vjerojatno je bila teža od njega, zbog čega je izgledao kao vojnič-igračka, osobito zbog zalizane kose nalik na kacigu.

Sunny se nasmiješila, sada shvativši gdje je nestao gel koji je držala u toaletu kavane. Brbljala je na dariju postavljajući uobičajena uljudna pitanja: Kako si, Ahmete? A kako ti je sestra u Njemačkoj? I svi drugi živući rođaci? Zatim ga je pitala za zdravlje. U Kabulu bi bilo nepristojno da nije. Ahmet je bio zagrižen tradicionalist i bilo mu je važno pridržavati se pravila – i prešutnih i onih iz Kur’ana. Zadobio je njezino poštovanje. Zaštitiio je nju i njezine goste i više puta nego što može nabrojiti.

Postavio joj je ista pitanja i nekoliko minuta poslije mogla je otići. Pogledala je je po ulici prepunoj pješaka i ispred svakog

lokala bio je muškarac odjeven baš kao i Ahmet — imao je tamne naočale, crnu majicu i crne hlače. Neki su imali veće puške, veće noževe. Nasmijala se sebi u bradu. Ti se *chokidori* međusobno natječu, pomislila je, baš kao i školarke kod kuće koje uspoređuju mobitele, torbice i nakit. Samo što je u Kabulu riječ o naočalama, oružju i bodežima.

Sunny je vijugala uskim i prometnim gradskim ulicama u svome velikom smeđem Mercedesu s dizelskim motorom, osjećajući se sigurnije nego kad se po svome rodnom gradu Jonesborou u Arkansasu vozila u svojoj pouzdanoj maloj Toyoti. Prolazeći pored kola sa smokvama i voćem, kozjim glavama, ovcama, kardamomom te štandova na kojima su se prodavale žitarice, jabuke, lubenice i dinje sa sjevera ili raznobojne, ručno vezene tkanine iz Indije i Pakistana, Sunny je primijetila skupine muškaraca glava skupljenih u raspravi, druge koji su ponosno hodali, a slijedile su ih žene u nebesko plavim burkama. Velika razlika između života ovdašnjih muškaraca i žena nešto je na što se nikad neće naviknuti. Spustila je prozor kako bi čula vrisku djece koja su trčala za njezinim automobilom, a jedno je dijete vikalo: “Hej, gospodine, trebate tjelohranitelja?” Mirisi gnojiva, znoja i začina te dizelskih ispušnih plinova postajali su opojna mješavina koja je podsjetila Sunny zašto voli Kabul i zašto je odlučila ostati ovdje.

Parkirala je u blizini Pileće ulice koja je bila prepuna štandova s afganistanskim suvenirima — ručno rađenim sagovima, tkanim pašminama, turbanima, odjećom, nakitom, kutijama i remenima s prekrasnim plavim mineralom lapisom lazulijem te ručno rezbarenim pokućstvom od tamnog drva iz Nuristana koje je voljela — koji su se protezali duž dva cijela bloka. Danas je bilo neobično tiho. Dok je Sunny prolazila, vlasnici trgovina podignuli su glave usrdno se smješkajući, nadajući se da će nešto prodati. Bila je jedna od nekolicine stranaca koji se nisu bojali ondje kupovati otkako je zbog nedavnih bombaških samoubilačkih napada posao oslabio. Te su eksplozije utjecale na sve u Kabulu, uključujući i Sunny. No zbog odlaska u kupovinu činilo joj se da

u njezinu životu postoji barem malo normalnosti. Mogla je birati, cjenkati se i razmjenjivati kovanice za proizvode kao da je obična osoba, a Kabul obično mjesto.

Na križanju Pileće i Cvjetne ulice Istok se susretao sa Zapadom, s uvoznim kamerama i elektroničkom robom iz Pakistana i Kine, uzbekistanskim sokovima (većini je rok valjanosti istekao 1989.), piratskim videima, razglednicama, čipsom, talijanskom vodom u boci, austrijskim sirom. Ovdje se nalazila i knjižara Behzad, jedna jedina knjižara s knjigama na engleskome u cijeloj zemlji, u kojoj su ona i njezini prijatelji kupovali knjige o kojima su raspravljali kao da su stručnjaci kod *Opre*, a u trgovini do nje prodavani su DVD-ovi.

Našavši se u Cvjetnoj ulici, Sunny je zastao dah. Usred ruševina i blijedog bež kamena, odmah pored otvorene kanalizacije, ugledala je ruže. Ružičaste i narančaste, crvene i bijele i žute, posvuda ruže, na svakom štandu, ponos Kabula, veličanstvene i nadahnjujuće. Sunnyna je nada sve više rasla sa svakom kanticom cvijeća pored koje je prošla. U nekim se kanticama nalazilo jeftino plastično cvijeće iz Tajvana kojima su Afganistanci uljepšavali svoje domove, kao da prave ruže nisu dovoljno dobre samo zato što su afganistanske. Sunny je odabrala dva buketa svježih svijetlo narančastih ruža i ponijela ih pod mišicom.

Zakoračila je u smjeru automobila, vraćajući se putom kojim je i došla. No zaustavila se. Osjetila je oštar zrak s natruhama zime i u ulici pred sobom uočila bolnicu. Ministarstvo ženskih poslova bilo je odmah pored. No čula je upozorenja Bashira Hadija o opasnostima koje vrebaju kad žena sama hoda Kabulom. Prije tri godine šetnja je bila sigurna, no danas, kad su u Kabulu sve izraženiji stavovi talibana i fundamentalista, više nije. Izaziva otmičare, stalno joj je ponavljao Bashir Hadi, i riskira da je ustrijele. Idi automobilom, govorio joj je, a ako mora pješice, neka pogne glavu i ne govori ako joj se netko ne obrati, neka nikad ne ide dvaput istim putom, neka čini ovo i ono te nikad ovo, a uvijek ono, i bilo joj je zlo od toga. Poštovala je običaje njegove zemlje — znala je, primjerice, da uvijek mora pokriti

glavu i ruke — ali je poštovala i sebe, i ponekad je jednostavno morala hodati.

I jest. Uspjela je sigurno stići do Ministarstva, u ruci držeći ruže. Sumorna zgrada sivih zidova podsjećala ju je na bolnicu u kojoj joj je umrla majka, izuzev sloja zemljane prašine koja je prekrivala sve u Kabulu. Kad je došla do ministričine čekaonice, za oronulim metalnim stolom zatekla je mladu ženu zavijenu u tamnoplavi veo. Istog časa kad je ugledala Sunny, ugasila je zaslon računala. Sunny je iz pogleda na njezinu licu znala da je bila na internetu, vjerojatno se s nekim dopisujući, što je bio jedini način na koji mladić i djevojka u Kabulu mogu slobodno razgovarati. Djevojka joj je rekla da sjedne, a sjedeći na jeftinom stolcu presvučenom samtom dobro je vidjela ministričin ured, raskošan prostor prepun tamnocrvenih sagova i kauča. U središtu sobe mlada je žena, odjevena u tradicionalnu odjeću svog plemena, preklinjala nekoga, možda pomoćnicu ministrice, dok je ministrica sjedila za stolom i telefonirala. Sunny se nije mogla suzdržati a da ne sluša. Iako joj dari nije bio baš najbolji, razumjela je dovoljno kako bi shvatila bit djevojčine priče.

Yazmina je gledala ravno pred sebe bojeći se zaspati za vrijeme duge vožnje, bojeći se pogledati kroz prozor automobila prema krajoliku kojim su prolazili, bojeći se onoga što bi muškarac do nje mogao učiniti i prije nego što stignu u Kabul. Izgubila je pojam o vremenu. Jesu li prošla dva dana? Ili tri? Vlastita sudbina nije bila u njezinim rukama. Prvo su njezine roditelje prije nekoliko godina ubili talibani. Zatim je njezina supruga prije tri mjeseca ubila mina dok je s kozama šetao poljem. Što će se dogoditi sad kad njezin “vlasnik” otkrije da u sebi nosi život? Znala je odgovor: pretući će je, ili još gore. Bit će nemoguće pretvarati se da je otac njezin novi muž. Trbuh joj je već bio zaobljen; neće ga još dugo moći skrivati teškom tkaninom haljine.

Muškarac pored nje iznenada se pomaknuo, zbog čega je poskočila. Nasmijao se i obgrlio je rukom. Znala je što misli: više nije djevojčica i može je seksualno iskoristiti a da njezin novi

vlasnik nikad ne sazna. Odmaknula se dok joj je srce tuklo u prsima te je shvatila da su već sigurno u predgrađu Kabula. Zid uz cestu bio je prepun rupa od metaka, a bilo je i Coca-Colinih postera i kampanja za parlament. Muškarac joj je spustio ruku na nogu. Vrisnula je pa joj je drugim dlanom prekrpio usta. Nastavila je gledati u drugom smjeru i zamijetila plavo nebo, a on joj je dlanom kliznuo do grudi, a zatim niz trbuh prema nogama. Stao je.

“Što je ovo?” uzviknuo je. “Što si učinila, kurvo?” Lice mu je bilo toliko blizu Yazminina da je osjetila njegov vrući dah.

Yazmina je u retrovizoru ugledala vozačeve oči.

“Što je?” zaderao se.

“Ova je kurva trudna”, rekao je zgađeno mlađi muškarac, ne mičući pogled s Yazmine. Pljunuo ju je a zatim ošamario.

Yazmina je spustila pogled, a niz lice su joj se slijevale suze. Lice joj je nateklo, iz nosa potekla krv. Zaštitnički je položila ruku na trbuh.

Automobil se naglo zaustavio, zbog čega su kroz prozore uletjeli zemlja i prašina.

“Ništa ne vrijedi”, rekao je starac. “Riješi je se.”

Muškarac do Yazmine izvukao je nož iz korica za pojasom, no starac je rekao: “Ne, neću krv u automobilu. Izvedi je van.” Okrenuo se prema Yazmini. “Glupa kujo. Trebao sam tvom ujaku prerezati grlo jer me pokrao. A potom odvesti tvoju mlađu sestru. E ta bi uska mala djeвица nešto vrijedila.”

Yazmina je pokušavala otvoriti vrata kako bi pobjegla, no osjetila je težak udarac u leđa, nakon čega je pala na tlo. U ustima je osjetila krv, oči su je zapekle od prašine. Osjetila je udarac u bok, kako ju je nešto tvrdo i teško udarilo u glavu, kako joj guraju glavu na tlo, a zatim je začula da je automobil odjurio, i nakon toga sve joj se smračilo.

Žena se zove Yazmina, rekla je ministričinoj pomoćnici, i dolazi iz Nuristana, a Sunny znala da je to područje na sjeveru koje graniči sa zapadnim dijelom Pakistana. Govorilo se da su tamošnji ljudi

među najljepšima u Afganistanu i da su izravni potomci Aleksandra Velikog. Jack je neko vrijeme radio ondje i Sunny se sjećala da joj je rekao kako se to područje izvorno zvalo Kafiristan — *kafir* znači “nevjernik” ili “ateist”, a *stan* znači “zemlja”. Prije stotinu godina muslimani su taj narod prisilili da se preobrati na islam, a ime područja promijenjeno je u Nuristan, što znači zemlja svjetla. U svojoj kavani Sunny je više puta čula kako jedan Afganistanac vrijeđa drugoga nazivajući ga *kafrom*.

Slušala je kako Yazmina objašnjava da joj je stara prosjakinja pomogla ustati i dopratila je od predgrađa Kabula do policijske postaje. Dvoumili su se što učiniti s djevojkom niz čije se lice slijevala krv i natapala joj čador. Trebaju li je odvesti u bolnicu i riskirati da ih optuže za stanje u kojem se našla? Ona se odveć sramila reći im što se dogodilo, a njima je bilo nelagodno zbog njezinih suza, bili su postiđeni. Ženski problemi rješavaju se unutar obitelji, a ne na prepunoj ulici. Zato su je ostavili u Ministarstvu ženskih poslova, gdje će joj se netko posvetiti.

Potekle su joj suze zahvalnosti kad je pomoćnica preko ramena pogledala ministricu, koja je naoko završavala telefonski poziv, i šapnula Yazmini da može prespavati u staroj kabulskoj Školi uljepšavanja, koja je sada pretvorena u studentski dom, dok ne nađu obitelj koja će je primiti, možda kao spremačicu.

Reakcija neke druge žene možda bi bila položiti dlan na prsa ili sklopiti ruke i od brige i od zahvalnosti. No ova je djevojka reagirala refleksivno, impulzivno, pomislila je Sunny, i odala se. Položila je dlan na trbuh i Sunny je razumjela što štiti: trudna je. Zato su je, dakle, izbacili iz automobila. Tu je pojedinost ispustila dok je pričala svoju priču, a ako je ministričina pomoćnica i shvatila, nije to pokazala.

Ministrica je poklopila slušalicu i ustala iz stolca, obišla stol i rekla: “Samo jednu ili dvije noći, Alayah. Ne dok ne nađe obitelj. Ne vodimo hotel za odbjegle.”

“Ali”, rekla je Alayah, “nema kamo poći. Znae što će se dogoditi.”

Sunny je razumjela i ono što nije rečeno: ako Yazminu pošalju natrag obitelji, to će za nju značiti smrt, a ako je ne pošalju,

vjerojatno će završiti kao prosjakinja ili prostitutka. A Sunny je znala da će, kad više ne bude mogla skrivati trudnoću, dijete zasigurno umrijeti, a nju će vjerojatno ubiti.

“Imamo pravila”, rekla je ministrica bahato. “Uostalom, tko zna govori li uopće istinu.” Prijezirno je pogledala Yazminu, vjerojatno misleći ono što su svi u Kabulu mislili o ovakvim djevojkama — da su same krive što su ih izbacili iz kuće, da su imale ljubavnika ili odbile imati odnos sa svojim mužem, ili da su učinile nešto drugo čime su to zaslužile. “Dvije noći. To je sve. I pobrini se za papirologiju.”

Ozlijeđena žena zahvalila je ministrici poljubivši je u lijevi obraz, zatim u desni, potom opet u lijevi, tri puta kako je bio običaj.

“Dođi, pokazat ću ti put”, rekla ja Alayah.

Dok su Yazminu pratili van, pogledala je u Sunny, no brzo je odvratila pogled. U tom je trenu Sunny zapanjio prkos u njezinim prekrasnim zelenim očima, to što je nakon svega što ju je zadesilo ova žena i dalje bila ponosna.

Sunny je ministrici iskazala poštovanje najbolje što je znala. Rado bi joj rekla gdje si može nabiti svoje birokratsko ponašanje, ali samo je razmišljala o očajnoj ženi i njezinim upečatljivim očima.

Te noći, dok je sama ležala u krevetu, Sunny nije mogla zaspati. Nije mogla odagnati sliku te žene zaključane u automobilu s tim nitkovima. Nije mogla podnijeti pomisao na to što će se dogoditi njoj i njezinu djetetu kad se rodi. *Sranje*, pomislila je, posljednje što joj sada treba, posljednje što bi njezina kavana i gosti tolerirali jest iritantno novorođenče koje neprestano plače. No rano ujutro vratila se u Ministarstvo ženskih poslova kako bi se raspitala za mladu ženu. Pronašavši je u domu, Sunny joj je ponudila sobu kod sebe, kao i zaposlenje u kavani. Tek je tada djevojka podignula pogled s poda i pogledala ravno u Sunny te na dariju rekla: “Hvala vam, neka vam Bog osvijetli put”, te položila dlan na trbuh.

DRUGO POGLAVLJE

Yazmina se probudila uz Sunčeve zrake koje su dopirale kroz njezin prozorčić, bojeći žute zidove u bijelo. Ustala je sa svog *toshaka*, meke prostirke na kojoj je noću spavala i koja joj je, uz mnogobrojne jastuke koje joj je Sunny dala, tijekom dana služila za odmor. Vani je mek snježni prekrivač obavijao svaku površinu, uključujući tanke, krhke grančice mladog stabla mo-granja, zbog čega su blistale na jutarnjem suncu. Stigla je zima, ali u Kabulu, koji je bio bliže nebu, smješten u dolini visokih planina, snijeg je bio slabiji. Sklopila je oči i zamislila kako ona i Layla na proljeće odlaze po vodu na zdenac dok koze bleje na brdašcu u daljini. Čak se i kroz prozor sunce činilo toplim, no prošli su je trnci zbog brige za sestru. Ako je Layla još uvijek na sigurnome kod kuće, i ako je još nisu oteli muškarci koji su nju odveli, u planinama je snijeg već dubok i nitko ne može doći ni otići prije proljeća. Sada će ih zaštititi snijeg, koji ih odsije-če od trgovaca svake zime, za koju se moraju pripremiti dosta unaprijed i moliti se da imaju dovoljno hrane, vode i drva da oni i njihove životinje prežive. Yazmina se molila da zima bude posebno oštra, kako bi imala vremena skovati plan kako doći do Layle kad ugrije sunce i rijeka Alingar poplavi svoje obale.

Po svjetlu je znala da je prespavala *adhaan* u svitanje, poziv na molitvu, i zapitala se jesu li mujezini ostali bez glasa. Poziv

je bio toliko glasan da bi, svaki put kada bi ga čula, a to je pet puta na dan otkako je u Kabulu, gotovo iskočila iz kože. Nije bila naviknuta na bučne glasove koji su se uzdizali s najvišeg minareta, ispunjavajući zrak u svakoj džamiji. Pjesma im je bila isprekidana, nisu je pjevali kao zbor, a glasovi na nebu natjecali su se poput sokola koji bi se u njezinu rodnom kraju obrušili na stada koza. Podignula je obrve i uzdahnula. Možda će joj, s vremenom, ovdje biti ugodnije. Ili barem ugodno koliko se može očekivati s obzirom na to da je jako daleko od kuće i da nikad nije bila na toliko nepoznatome mjestu.

Umila se vodom iz posude koja je stajala na ormariću s njezinom odjećom. Ponudili su joj da se koristi kupaonicom dalje niz hodnik, ali nije se mogla natjerati jer nije znala na koga bi i kad mogla naletjeti. Unutrašnje vodovodne instalacije ionako su se činile suvišnima. Odlazak po vodu na zdenac i korištenje vanjskog zahoda bilo je sasvim jednostavno. Ali tuš, e, on je krasan!

Uzela je četku iz ormarića i rasplela pletenicu, dugačku i debelu poput trava koje su rasle uz rijeku u njezinu kraju. Protresla je glavu i dugačka joj se crna kosa slobodno rasula. Počešljala ju je, polako i pažljivo, odnoseći se prema njoj kao da svaki njezin pedalj ima svoju priču. Jedan potez za drugim, sve dok nije postala glatka i svilenkasta, poput pidžame u kojoj spava. Razlikovala se od one koju je nosila kod kuće, koju si je sama načinila. Šavovi su bili odveć pravilni, previše savršeni da bi ih mogla napraviti ženska ruka. Očigledno ih je načinio stroj, kao i sve u Kabulu.

Kad joj je Sunny pokazivala sobu, bila je posebno ponosna pokazujući joj dugačko zrcalo uokvireno sjajnim tamnim drvom, koje je stajalo na svoje četiri nožice. No Yazmina je to smatrala taštinom i okrenula ga je kad je Sunny izišla. No danas ga je opet okrenula k sebi. Položila je dlanove na trbuh, gdje svakog dana u njoj raste život, i pogledala se. Prevukla je spavaćicu preko glave, skinula donje rublje te razotkrila svoje tijelo, prvi ga put u životu videći u cijelosti. Vitka je, dugačkih i čvrstih nogu, a desna joj je noga još uvijek bila crvena i imala ogrebotinu od koljena do bedra, od pada na šljunčanu cestu kad su je gurnuli iz automobila.

Ruke su joj bile vitke, ali mišićave od svakodnevnih poslova, još uvijek pune modrica od grubog stiska snažnih ruku. Pogledala si je grudi, koje su zbog njezina stanja bile veće nego inače, ali nimalo nalik na dugačke, obješene grudi starice Halajan, starog zabadala koje živi pored kavane i ima mišljenje o svemu. Yazmina je pomislila da je tu ženu poslao sam Bog kako bi ispitao njezino strpljenje. Ne, Yazminine grudi još su uvijek "bile sjajne i oble poput ponoćnog Mjeseca", kako joj je Najam znao reći. Rastužila se prisjetivši se muževa lica, njegovih poljubaca i dodira. Nikad više neće osjetiti takvu slatkoću.

Ali nosi njegovo dijete. Okrenula se bočno kako bi pogledala trbuh te ga pomilovala s dvije ruke. Duboko je udahnula, kao da će joj zrak dati sve što je njoj i njezinu djetetu potrebno za razvoj. Ovo će biti moje dijete, pomislila je, moj Najam, ili ako bude djevojčica, *Inshallah*, po Božjoj volji, Najama (jer Yazmina je bila uvjerena da je djevojčica, možda jer je Najam htio imati puno djece — jednog sina ili dvojicu, naravno, ali i kćer sa svjetlom u očima poput onog u Yazmininima). Ne samo da će dijete nazvati po ocu nego će biti zvijezda koja obasjava noćno nebo, što joj je ime i značilo. Najamovo sjeme dio je nje i čuvat će ga i umrijeti štiteći ga. S obzirom na sve što se otada dogodilo, samo Bog može biti siguran da je dijete preživjelo i da će se roditi zdravo.

No mora biti jako pažljiva i skrivati ga od svih dokle god to bude moguće. Što ako gospođa Sunny sazna? Izbacila bi je iz kavane na ulicu. Ako onaj *chokidor*, Ahmet, posumnja da bi mogla biti trudna, one bi mu stroge smeđe oči potamnile od gađenja i bijesa. Čak bi i Bashir Hadi, najdobrohotniji muškarac kojeg je ikad upoznala osim njezina Najama, bio posramljen zbog njezina stanja. Prema krutim prešutnim pravilima, ako nema muža, ne može se utvrditi očev identitet i svi su sumnjivci. Mora učiniti što god je potrebno da svoje tijelo, koje postaje sve veće, drži prekrivenim. Možda će se do trenutka kada dijete dođe na svijet dogoditi neko čudo koje će joj omogućiti da podigne dijete bez opasnosti za oboje.

Sunce se još malo uzdignulo i Yazmina je znala da je vrijeme za polazak u kavanu. Jutarnji gosti već će sjediti s novinama

i za računalima, razgovarajući o brojnim temama na dariju i engleskome, francuskome i arapskome. Neke je riječi prepoznavala bez obzira na jezik, kao što su *predsjednik Karzai*, a neke joj je objasnio Bashir Hadi, primjerice *Božić*, blagdan koji se bliži. U kuhinji će biti puno posla, u kavani bučno, i morat će postavljati i raspremati stolove, prati posuđe i mesti pod. Brzo se odjenula, prvo navukavši tanke bijele hlače s čipkom na donjem rubu, a zatim dugačku suknju i majicu koje joj je kupila Sunny. Tkanina je bila gruba, kao da je izvezena od konjske dlake. Na stopala je navukla ružičaste plastične cipele ukrašene plavim i žutim cvjetovima te prekrila glavu i lice ispod očiju krasnim čadorom boje lavande koji joj je dala pomoćnica u Ministarstvu ženskih poslova.

Prije nego što je izišla iz sobe, prišla je stoliću pored *toshaka*. Njegovo tamno drvo podrijetlom iz Nuristana, njezina rodna kraja, prekrivale su složene rezbarije. Na njemu je stajao krasni vezeni komad jarko obojene tkanine kako bi ga zaštitio. A na njoj se nalazila kositrena kutijica koju joj je Sunny dala kako bi imala gdje čuvati vrijednosti, kao da je znala što Yazmina čuva u džepu.

Otvorila je kutijicu, izvadila Laylinu molitvenu brojanicu, izrađenu od izrezbarenog drva i zlata na crvenoj vrpci i poljubila je, a zatim je obuhvatila dlanovima i prošaptala majčinu pjesmu: “Ali zbog Njegova srca, Layla, moja je ljubav prema tebi vječna.”

TREĆE POGLAVLJE

Muškarci odjeveni u zapadnjačku odjeću — odijela s kravatama i traperice sa sakoima — ali i *shalwaar kameeze* i turbane, stajali su na vratima kavane čekajući dok su drugi bili naslonjeni na šank pijuckajući espresso iz raznobojnih šalica. Stolovi su bili zauzeti; za njima su na stolicama od tamnog drva sjedili muškarci razgovarajući, čitajući novine i jedući jaja s prženim krumpirima. Bashir Hadi bio je za šankom spravljajući svoje poznate kave dok je Halajan pekla palačinke, a Yazmina punila bočice sirupom i raspremala stolove. Zbog žamora, mirisa kave i masti, slanine i kruha, jarko oličenih zidova, tkanina kojima je bio prekriven svaki stol, topline i boje kavane, Sunny je preplavila žudnja. Zbog onog što joj je trebalo pričinjavati najveće zadovoljstvo — činjenice da je ovo mjesto njezino i samo njezino, što se pobrinula za svaki detalj od zidova oker, narančaste, zelene i pastelno ljubičaste boje do sjajnoga bakrenog aparata za espresso; od njezinih hvaljenih generatora koji su osiguravali struju, čak i kad je u Kabulu nije bilo, do grijalice *bokhari* koja je pružala toplinu tijekom ovakvih hladnih dana — nedostajalo joj je i ono što je najviše željela.

Jednog dana, uskoro, kad to bude najmanje očekivala, na vratima će se pojaviti Tommy. Ona će stajati baš onako kako i sad stoji, naslonjena na šank, čavrljat će s Bashirom Hadijem

o ludim gostima ili o tome kad će im isporučiti meso kadli će začuti vrata, Bashir će joj pogledati preko ramena, a zatim opet u nju, a potom će čuti kako su se vrata zalupila i obuzet će je osjećaj. Jednostavno će znati. Okrenut će se i ugledati onaj njegov široki osmijeh.

Otpuhnula je, nadajući se da je od buke nitko nije čuo. Naravno da se neće uskoro pojaviti, tek je otišao prije dva mjeseca. Zadaci su mu obično trajali tri, ponekad i četiri mjeseca, nakon čega bi se vratio kući na jednako toliko tjedana, najviše. Tommy, budalo, htjela se istresti na njega kada bi je žudnja posebno jako pogodila. Kako me možeš ostaviti na toliko dugo vremena? Zbog čega? Zbog pustolovine, uzbuđenja, novca? U Kabul su došli zajedno prije pet godina kako bi pronašli sebe i zajednički život daleko od svoga američkog provincijskog gradića Bogu iza nogu. Ondje su bili bijelo smeće. Ovdje su plemstvo. No tada je Tommy na jugu pronašao poslove na ugovor, najprije radeći za NVO — nevladine organizacije — a zatim trenirajući afganistansku vojsku, da bi na kraju postao snajperist. Plaćali su mu više nego što je mogao zamisliti da će u životu zaraditi, pa bi odlazio na dulja vremenska razdoblja. Ponekad bi je nazvao i rekao da ima slobodan vikend i oboje bi odletjeli u Dubai, što je bilo iznenađujuće jednostavno i vrijedilo je svakog novčića, na potajno vođenje ljubavi u otmjenim hotelima s mnogo katova. No uglavnom su to bila duga razdoblja čekanja, pokušaja da živi svoj život pretvarajući se da je neovisna i snažna, a zapravo je bila žena koja svoj život provodi čekajući. Muškarca. Pa tko je onda prava budala, upitala je samu sebe s gađenjem, brišući ruke o pregaču. *Ti, Sunny Tedder, ti.*

Položila je oba dlana na šank i ispravila ruke ukočivši laktove. Dosta je samosažalijevanja. Ima sreće što je pronašla ljubav, što ju je uopće iskusila. Čak može imati i avanturu, ako to poželi. (Tommy i ona imali su prešutan pakt: u svoje slobodno vrijeme radi što god želiš, s kim god želiš, samo o tome nemoj govoriti i nikad ne uključuj osjećaje.) Sretna je što ima kavanu i živi na ovome nevjerovatnom mjestu.

Zahvaljujući Tommyjevoj zaradi, koju su isprva dijelili, platila je najamninu kavane za prvih šest mjeseci, no postala je tako uspješna zahvaljujući svojoj dovitljivosti i vrijednom radu. Znala je da on svoj novac zarađuje ubijajući, da je postao snajperist, plaćenik koji se na jugu bori protiv talibana. Ali zaključila je da je to u plemenite plemenite svrhe. Ubija negativce.

Ponekad je imala osjećaj da je život u Kabulu poput Divljeg zapada, gdje su negativci loši, a dobri dečki dobri, gdje je vladavina zakona prolazna kao i mir. Uzdahнула je, izvadila kopču iz džepa pregače i smotala kosu u punđu. Život bi trebao biti jednostavan kao što je nekoć bio, jednostavan kao podizanje kose, pomislila je. Voliš, umreš, a između toga živiš najbolje što možeš.

“Sanjariš, gospođice Sunny?” upitala je Halajan. “A u međuvremenu vukovi ti pojedose koze.”

Halajan je bila prepuna drevne afganistanske mudrosti. Htjela je Sunny ili ne.

Sunny je pogledala staricu otvorena lica, vlasnicu zgrade i Ahmetovu majku, s izduženim grudima koje su joj visjele nisko na struku, bez podrške grudnjaka, odjevenu u odjeću nalik na krpe. Odgovorila je: “Nemam koze.”

“Onda će pojesti *tebe*”, rekla je Halajan izlazeći iza šanka i krenula prema stražnjim vratima. “Idem na stanku.”

“Uživaj u dimu”, rekla je Sunny.

Halajan se okrenula i nasmiješila joj se. “Bogme hoću”, rekla je na engleskome.

Sunny se nasmijala. Halajan je bila jedina Afganistanka koju Sunny poznaje a da se tako izražava, pije i puši. Bila je to baština njezina života iz dana prije talibana. Kako li se samo sad osjeća kad čuje glasine o njihovu povratku, Sunny može samo nagađati.

Stalni gosti koji su sjedili za stolom pozvali su Sunny, ali bili su daveži, pa je namjerno hodala sporo, odlazeći po njihovu narudžbu. Jedan je htio mekana jaja, ali ne premekana. Drugi je htio hrskave popečke od krumpira, ali ne zagorjele kao prošli put. A treći je bio uzrujan što kruh još nije stigao. Sunny je zakolutala očima i pomislila *Ovo će biti dug dan.*

Odnijela je narudžbu Bashiru Hadiju. “Hrskavo, ali ne previše hrskavo, u redu? I pripazi na jaja.”

Nasmiješio se i rekao: “Gost uvijek ima pravo. Nije li to velika američka mudrost?”

Sunny se glupavo nasmiješila i uzela kapučino sa šanka te ga odnijela do stola na kojem mu je bilo mjesto. Ondje je zapadnjak odjeven u tradicionalno odijelo *shalwaar kameez* čitao kabulske jutarnje novine na dariju.

“A što je s vama, gospodine? Hoćete li jesti ili samo zauzimati mjesto?”

Muškarac je podignuo glavu s novina i pogledao je čelično plavim očima. Bio je dojmljiv, lice mu je bilo prekriveno linijama teškog života, kosa mu je počela sijedjeti i opadati od starosti, na vratu i u struku imao je malo viška, no kad je preklonio novine i položio ih na stol, snažni su mu dlanovi izgledali gotovo elegantno. Podsjetio je Sunny na filmske zvijezde iz četrdesetih, grube tipove koji nisu pretjerano, ali su dovoljno zgodni, iz kojih zrači nešto posebno.

“Netko jutros nije najbolje volje, madam?”

I govorio je kao čovjek iz četrdesetih.

“Što kažete? Hoćete naručiti?”

“Tako će, dakle, biti? Samo poslovno?”

“I molim vas, nemojte me zvati madam. Madam je za starice. Zbog madam sam i otišla iz Amerike.”

“Hmm, zbilja?” Stavio je naočale za čitanje, pregledao jelovnik i nastavio: “Ja sam čuo da ste morali. Bili su vam za petama”, rekao je zadirkujući je.

Sunny ga je ignorirala.

“Uzet ću omlet od tri jaja i sa sirom — ne previše mekan — s popečcima od krumpira, i možete se pobrinuti da ovog puta budu pečeni? Volim kad su hrskavi. I malo vašega ukusnog bageeta.” Zastao je da promisli. “I, ispravite me ako griješim, ali čini mi se da sam namirisao slaninu. Kako nabavljate slaninu?”

“Imam svoje načine. Ali nema bageeta. Jutros u ponudi imamo samo dobri stari plosnati afganistanski kruh.”

Dobro je i dugo promislio.

Sunny je čekala, jednu ruku držeći na boku, dok joj se u kutovima usana oblikovao blagi smiješak.

“Nema bageta, ha?” upitao je. “Dobro, preskočit ću kruh, ali s obzirom na to da jedem sam, pa neću uvrijediti svoje afganistanske prijatelje, uzet ću malo slanine. I malo manga. Sviđa mi se kako poslužujete mango.”

“Još nešto, gospodine?” Prebacila je težinu na drugu nogu.

“Još jedan kapučino.” Otpio je posljednji gutljaj iz šalice i nadlanicom obrisao pjenu s gornje usne.

“Ovo što nazivamo ‘ubrusima’ služi upravo u tu svrhu”, rekla je Sunny.

“Ali onda vas ne bih razljutio, zar ne?” uzvratilo je, i plave su mu se oči naborale u kutovima. Uzeo je ubrus iz krila i nježno počeo tapkati po ustima s odsutnim pogledom na grubom licu.

Sunny se nije mogla suzdržati a da se ne nasmiješi vraćajući se do šanka. “Jack će uobičajeno”, doviknula je Bashiru Hadiju.

“Pazi se, vratit ću se”, rekla je Jacku dok je uzimao novine.

Iznenadivalo ju je koliko joj Jackova prisutnost istog trena popravi raspoloženje. Nije dolazio dulje od mjesec dana. Zbog posla je, na kojem je radio kao konzultant za ruralni razvoj, često putovao u zabačene krajeve zemlje, gdje je radio s inženjerima i građevinarima na osiguravanju navodnjavanja, asfaltiranih cesta i struje u siromašnim udaljenim područjima. Ili nešto slično tomu. Sunny je još davno naučila da se u Kabulu “konzultantima” nazivaju svi koji rade nešto o čemu ne mogu govoriti. Jack nije puno govorio o NVO-ima za koje je radio ni o pojedinostima svog posla. Ono što je Sunny zasigurno znala bilo je da je oženjen, da kod kuće ima srednjoškolca i da voli tvrde kuhana jaja. I da je smiješan i da je nasmijava. Nije bila sigurna što radi ovdje dok mu je obitelj ondje. Osim što je razlog za to možda jednak onome 99,9 posto drugih stranaca koji su ovdje: zarada. U Afganistanu bi čovjek koji je kod kuće zarađivao četrdeset – pedeset tisuća dolara godišnje mogao zaraditi deset puta više samo na

temelju “plaće za opasne uvjete”. Ako si voljan umrijeti, možeš zaraditi gomilu novca.

Tommy je dokaz za to, pomislila je Sunny. Ljubav njezina života, razlog zbog kojeg je došla u Kabul ostavljao bi je svakih nekoliko tjedana zbog lukrativnijih mogućnosti. I Sunny se prilagodila samačkom životu u ovom gradu. *Život se događa*, bio je njezin moto. Prilagodiš se ili si izgubljen.

Pogledaj Yazminu, pomislila je Sunny, koja je raspremala stol u stražnjem dijelu kavane. Prije samo nekoliko tjedana Sunny ju je dovela ovamo i upoznala je s vodovodnim instalacijama i strujom. Kad je prvi put uključila svjetlo u sobi, Yazmina je poskočila. Halajan joj je morala objasniti kako se upotrebljava zahodska školjka, zbog čega se Sunny nasmijala sjetivši se kako joj je to grubo objasnila. No kad je Yazmina rekla Halajan odakle je, da se nužda nikad ne obavlja u kući i da je vrlo primitivno to činiti pod istim krovom gdje jedu i spavaju, Halajan se presamitila od smijeha. Kad je Yazmini pokazala tuš, prvo uključivši hladnu, a zatim toplu vodu, lice mlade žene ozarilo se i gurnula je ruku pod topao mlaz, osjetila ga na koži i gledala kako joj se slijeva niz ruku. Izgledala je kao da je vidjela čudo.

Yazmina je u potpunosti bila prekrivena čadorom boje lavande koji je nosila kad je tek došla. Sasvim sigurno nije bio ni približno lijep kao onaj u kojem ju je vidjela u Ministarstvu ženskih poslova, ručno izvezenom. No onaj je pokidan i uništen tijekom kalvarije koju je doživjela i sada ga složenog čuva skrivenog pod jastukom. Sunny ga je vidjela jednog jutra kad je pošla u Yazmininu sobu odnijeti joj dodatni prekrivač za hladne noći. Divila se predivnom vezu čadora i pomislila je kako nikad neće reći Yazmini da ga je vidjela i zaklela se sama sebi da će je uskoro odvesti po ručno rađeni *shalwaar kameez* ili dva. Nešto sjajno i lijepo, kako bi se bolje osjećala zbog toga što je ovdje, tako daleko od obitelji. Nešto lagano i udobno što će joj odgovarati i kako trudnoća bude odmicala. Nije rekla Yazmini da zna jer je nije htjela posramiti. No doći će dan kad će morati, pa makar samo radi toga da je odvede k liječniku i pomogne joj da se osjeća ugodnije te da se pripremi za djetetovo rođenje.

“Yazmina”, rekla joj je Sunny. “*Sob bakhaer*. Dobro jutro. Nadam se da si dobro spavala”, rekla je polako na nesigurnom dariju. “Kako se danas osjećaš?”

Yazmina je samo napeto stajala, očito ne razumjevši.

Sunny je frustrirano odmahнула glavom. Još su uvijek sporo komunicirale, pokušavajući pronaći riječi na dariju koje su obje razumjele.

Jack, koji je sjedio za obližnjim stolom, podignuo je pogled i progovorio na *waigiliju*, jeziku naroda Nuristan, tečno kao da je i sam iz Nuristana. “Nemoj joj zamjeriti. Trudi se. Htjela bi znati kako si danas.”

Yazmina se nasmiješila i odgovorila na svom jeziku: “Jako dobro, hvala ti, *tashakur*”, nakon čega je kimnula i prišla šanku. Dok je stavljala pregaču preko čadora, Bashir Hadi je ribao bakreni aparat za kavu sokom od limete, što je najbolji način da zasjaji poput Mjeseca tijekom zimske noći, bio joj je rekao.

Jutro je proletjelo. Tek kad je i posljednji gost otišao i Yazmina pomela pod te pošla u svoju sobu kako bi se odmorila, Bashir Hadi prišao je Sunny, koja je bila za šankom za svojim prijenosnim računalom.

“Bismo li mogli porazgovarati, gospođice Sunny?” upitao je Bashir Hadi.

Bashir je bio vrlo ozbiljan, što ju je zabrinulo. “Naravno”, rekla je i poklopila računalo te se okrenula prema njemu.

Bashir si je izvukao stolac i sjeo. “Volim ovdje raditi i želim vam zahvaliti za priliku koju ste mi dali...”

“Ne daješ valjda otkaz?” prekinula ga je Sunny, kojoj se srce spustilo u pete. Što bi bez Bashira? Silno se oslanja na njega.

“Ne, ne, ne”, rekao je odmahujući glavom. “Ali zabrinut sam. Znam da je danas bila gužva, ali danas poslijepodne ili navečer neće biti. Gospođice Sunny, moramo razgovarati o novcu. Kavana je u zaostatku...”

“Uvijek uspijemo, zar ne, Bashire Hadiju?”

“Ali, gospođice Sunny, treba nam više novca da bismo zaštitili kavanu. I vas i goste. Znate o čemu govorim.”

Uzdahnula je i preko njegova ramena pogledala kroz prozor. Da, sve je više bombaša samoubojica i otmica, da, zna to. Prošlog tjedna jedan se mladić – dječak, zapravo, kako se čini – omotan improviziranom eksplozivnom napravom, raznio, kao i sve oko sebe, samo dvije ulice od njih. Tlo se zatreslo i izlozi su se smrskali. Šestero je ljudi ubijeno. Svi su rekli da je prava sreća što ih nije bilo više.

Bashir Hadi je nastavio: “Moramo se pozabaviti sigurnosnim pitanjima. Moramo imati sigurnu sobu, mjesto na koje se gosti mogu sakriti ako nas napadnu. Moramo postaviti protueksplozijski film na prozore kako se ne bi razbili i sami postali oružje. Prošli smo put imali sreće. Ali što da je bomba bila samo malo bliže? Moramo na sve načine učvrstiti dvorište. Moramo prestati stavljati oružje u ormar i početi ga zaključavati u spremište na ulazu.

Sunny je mrzila što sve to zvuči kao priprema za bitku, ali mora se suočiti s istinom. “Da,” rekla je, “ali ne mogu si to priuštiti.”

“Razmišljao sam o tome. I možda postoji način”, rekao je podignuvši obrve, a kutovi usana počeli su mu se razvlačiti u smiješak.

Pomno ga je promotrila, toga divnog čovjeka od povjerenja s velikim nakošenim tamnim očima i toplim licem, uskim tijelom i besprijekornom odjećom. I, naravno, toliko je naporno radio, spasivši i nju i kavanu i više puta nego što pamti. Uz vođenje lokala i saniranje štete od eksplozije prošlog mjeseca, prošle su zime odjednom pukle cijevi. Zatim se zbog strujnog udara pokvario aparat za kavu jer su imali samo jedan preopterećeni generator i ovisili o gradskoj struji. Kupili su dva dodatna generatora, skupa kao suho zlato. Trebalo je ložiti *bokhari*, štednjak na drva, cijele zime. Ili se boriti s blatom koje je curilo kroz svaku postojeću pukotinu u zidovima svako proljeće kad se topi snijeg.

“Hoćeš li mi reći? Ili trebam pogoditi?” upitala ga je Sunny zadirkujući ga.

Bashir Hadi posegnuo je u džep svoga *kameeza* i izvukao uredno presavijen novinski članak. “Gledajte,” rekao je, “izgradimo

ponovno zid. Zatim ćemo dobiti UN-ovu suglasnost i njihovi će ljudi doći. Tada ćemo imati posla.”

Otvorio je članak i položio ga na šank. Sunny ga je preletjela. Ujedinjeni narodi potiču restorane, hotele i hostele da izgrade zidove u skladu s određenim specifikacijama visine i dubine, kako bi se osigurala sigurnost UN-ovih zaposlenika, nakon čega bi UN odobrio njihovu upotrebu. Zahvaljujući tome mogli bi imati dvostruko više posla.

Sunny je pogledala u prednje dvorište i u zid koji je dijelio kavanu od ulice. Vidjela je jarko obojena tirkizna dvorišna vrata ispred kojih je Ahmetova stražarnica. Sjetila se kad je tek došla u Kabul i vozila se taksijem ulicama koje su s obje strane bile omeđene zidovima, podsjećajući je na uske putove kroz gusta kukuruzna polja kod kuće. Velika je razlika bila u tome što su ovi zidovi bili prepuni rupa od metaka, a ne kukuruznih šuški. Razdvajali su domove međusobno i od ulice, zbog čega je ljudima bilo teško pronaći mjesto na koje su se uputili ili upoznati susjede. Izolirali su stanovnike grada od onog što bi im moglo nauditi, ali razdvojili su ih i od slobode. No obično su bili visoki samo oko dva metra. Da bi dobili UN-ovu suglasnost, morali su biti visoki oko četiri.

“To je poput onih, kako ih nazivate? Krugova. Treba ti više novca da bi učinila kavanu sigurnijom, pa izgradiš bolji zid, a onda dobiješ više ljudi i više novca.”

“Postoji samo jedan problem”, rekla je Sunny, razmišljajući o svom sve manjem iznosu na bankovnom računu. “Da bismo uopće izgradili viši zid, najprije nam treba novac.”

Bashir je spustio lakat na šank i položio bradu u dlan. “Moramo učiniti nešto čime ćemo privući dovoljno ljudi kako bismo mogli učiniti što je potrebno da bi došlo još ljudi.”

“Hmmm. Možda zabavu?”

“Misliš prodavati alkoholna pića? To mi se ne sviđa. Preopasno je.”

Sunny je odmahnula glavom. “I nisam došla u Kabul biti šankerica. To je život koji sam ostavila otišavši od kuće.”

“Onda nešto drugo. Već ćemo nešto smisliti. Ali moramo brzo djelovati. Možda nešto za Božić. Jer, prije nego što trepneš, bit će Uskrs i kavana će se preseliti na dvorište. Dotad mora biti sigurna.”

Tijekom prve godine provedene u Kabulu, Sunny je u kavani uvela nekoliko novih običaja. Jedan je bio Božić, kad je sve ukrasila s pomoću velikoga plastičnog drvca i ukrasa iz Pileće ulice, a drugi je bio Uskrs, koji su u kavani slavili kao dobrodošlicu proljeću, a tada bi Sunny otvorila vanjsku terasu i, s pomoću zumbula i fuksija koje je donijela iz Dubaija, a koje su se uspinjale uz šatore otvorenih strana, stvorila tropski vrt. Božić će uskoro doći, a i Uskrs, za samo nekoliko mjeseci.

“Neka nam to bude cilj. Sigurnost do Uskrsa.”

Blago se naklonivši, podignuo je glavu i rekao: “Dotad se možemo moliti za sigurnost. Hvala Muhamedu na Uskrsu.”

“Hvala Muhamedu na Uskrsu!” složila se Sunny.

I oboje su se nasmiješili.